

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

srpen 2018

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

tématu turismu ve spojitosti s jeho dopady na životní prostředí už jsme se na stránkách časopisu věnovali (v č. 8/2016). V průběhu svých letních toulek si všímám nejen krásy navštěvovaných míst, ale také propastného rozdílu v následcích mezi jeho tvrdou a měkkou formou. Když pak tyto dva „extrémy“ můžete vnímat takřka vedle sebe, stává se z toho jednak neopakovatelný zážitek, jednak mě to zas a znovu přesvědčuje o stejné věci. Autenticitu vnímanou při splnutí s místem nepřebijete sebeluxusnějšími destinacemi s exotickými kulisami a marketingovými kýchli. Příklad, který mi utkvěl v hlavě z letošní dovolené, jsem pozoroval na nedalekém Slovensku. Pokud se nějaké místo objevuje ve všech turistických průvodcích, tváří se „folklórně“ a dá se k němu dojet autem, buďte si jisti, že jediné, čím to skončí, bude chaos. Přesně

Z obsahu tohoto čísla:

Tygrí bujón po česku.....	2
Návštěva severního Polska a Litvy.....	2
O (ne)prostupnosti krajiny.....	3
Když to porovnám.....	4
Sníme naši planetu? - 14. díl.....	4
Hurá na výlet s Enviroskopem - 14.....	6
Objevy detektiva Ledňáčka.....	7
Pozorování obří včely v Horažďovicích...	7
Večer s dokumentem - 54. díl.....	7
S Janem Kellerem o úskalích blahobytu.	10
Moudrost vlků.....	11
Srpen očima Jirky Wagnera.....	12
„Vemte mě na vor...“.....	12
Hanička a Rozmarýnek.....	13
Jeřabina.....	14
„Zázračný“ rýmovník těší duši i tělo.....	15
Jíst slušně.....	16
Mrkvový dort.....	17

to jsme zažili po třídenním putování horskou divočinou po sestupu k jedné z nejmenovaných „salaší“. Komplex postavený na zelené louce, přeplněné parkoviště, obsluha v krojích, křičící rodinky, jídlo odnášené v plastových obalech... O pět kilometrů dále (ale už bez přístupu po silnici) se na stejné turistické trase z ničeho nic zjevil vprostřed ničeho srub. Nádherná dřevěná chaloupka v lesích, bez elektřiny, s informačním střediskem a možností přespání. Vedl k ní pouze název na turistickém rozcestníku. Uvnitř obsluha v podobě takřka pohádkové paní kořenářky s vlastnoručně vyráběnými produkty ze zahrádky. Při popisu záludností naší další plánované trasy a pití piva z lokálního minipivovaru, které bylo chlazené ve venkovní studni, jsme si připadali, jako bychom sem patřili nebo už tady alespoň někdy v minulosti byli. Můžete hádat, na kterém z obou míst se za ty dvě hodiny zjevilo více lidí. A já jsem tomu vlastně rád...

Foto -jj-

Přejeme hezký zbytek léta, váš Kompost. -jj-

Reakce, příspěvky, odběr: jan.juras@knih-st.cz

Archiv čísel: www.knih-st.cz/kompost

Ohlédnutí

Tygrí bujón po česku

Kauza, která v červenci vtrhla do české okurkové sezóny, spíše než realitu připomíná kriminálně-hororové příběhy literárních mistrů dramatu. Tak jako se nebezpečná dopravní místa začnou řešit až ve chvíli, kdy se na nich přihodí tragická nehoda, nebo pančování alkoholu až tehdy, kdy na otravu metanolem začnou umírat lidé, posvítí si důkladně na nelegální obchodování s ohroženými živočichy v rozporu s úmluvou CITES kontrolní a bezpečnostní orgány asi až nyní.

Zkuste si představit situaci, kdy některé cirkusy s exotickými zvířaty a nevinně vyhlížející ZOO parky jsou pouhým "vedlejšákem", zástěrkou pro odporný byznys daleko větších rozměrů. Byznys s šarlatánskými lektvary, vývary a amulety z těl tygrů, jejichž léčivé síle stále ještě věří někteří lidé a jsou za ně ochotní zaplatit horentní sumy. Zdá se vám to šílené? Bohužel, tohle všechno teď můžete sledovat v přímém přenosu v naší domovině. Patrně velmi brzy se dozvíme, zda se jednalo

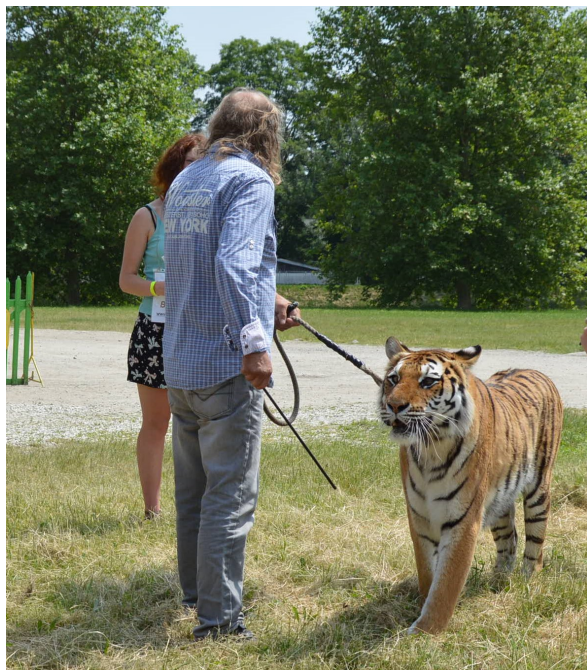

Foto -jj-

pouze menší část z nich je chována v zoologických zahradách a navíc mohou být nesrovnalosti v samotné registraci jednotlivých zvířat.

Samozřejmě můžeme argumentovat, že na vině v celé této kauze je asijská poptávka po "záračných" produktech tradiční čínské medicíny. Avšak v době, kdy jsou exotická zvířata velmi často degradována na pouhý objekt laciné zábavy v pochybných ZOO parcích a cirkusových manéžích, není ani příliš divu, že kdosi posunul výtěžnost v tomto odvětví o úroveň výše. Jako jedno z možných řešení problému se nabízí zákaz chovu těchto zvířat pro potřeby zábavního průmyslu. Tak, jak to již funguje v mnoha evropských zemích.

Každopádně velikost kauzy rozpochybovala i samotné politiky. Prvním legislativní změnou, která možná bude přijata, je zákaz provozování zoologických zahrad soukromníky (viz [zde](#)). 26. 7. byl zaveden zákaz vývozu tygrů do třetích zemí pro komerční účely (viz [zde](#)). -jj-

o ojedinělý případ, nebo se vyšetřovatelům podaří zabřednout do tohoto bahna ještě hlouběji.

Jedním z obviněných v tomto organizovaném zločinu je Ludvík Berousek, člen rozvětveného cirkusového klanu Berousků. Svému vzdálenému příbuznému provozujícímu cirkus Berousek tak prokázal poměrně medvědí službu. I když tento konkrétní cirkus nezahrnuje do svých "atrakcí" kočkovité šelmy, některé informace napovídají, že do tohoto byznysu byla cirkušská zvířata zapojena:

"Ludvík Berousek provozuje Zoopark Bašť u Prahy, kde chová velké exotické šelmy pro cirkusy a film. Právě tam v pondělí zasahovali celníci a policie." (viz [zde](#))

„V podstatě to měli vymyšlené tak, že když bylo zvíře starší a nehodilo se k focení s dětmi ani pro filmové natáčení anebo se vrátilo po letech drezúry v cirkusu, využili jeho tělo pro komerční účely.“ (viz [zde](#))

Napojení nelegálního trhu s exotickými zvířaty na zábavní byznys se stejnými druhy je tedy zcela zjevný. Do jaké míry na sobě tyto dvě oblasti byly závislé, ukáže čas a další vyšetřování. Každopádně policistům se podařilo takto uceleně rozkrýt něco podobného poprvé v rámci celé Evropy. Podle slov vyšetřovatelů je problematický samotný chov tygrů v ČR (viz [zde](#)), kdy

Návštěva severního Polska a Litvy – květen 2018

V posledních několika letech jsme si s manželem zvykli využívat možnost připojit se k akcím pořádaným ve spolupráci České společnosti ornitologické a cestovní kanceláře Primaroute. Jsou totiž pokaždé velmi dobře připravené a je s nimi spojena i víceméně stálá společnost spřízněných duší, na kterou se vždycky už předem těšíme. Letos od 7. do 13. 5. jsme se vydali na další z velmi zajímavých exkurzí. Hlavním tématem bylo pozorování ptactva, a to v Biebrzańském národním parku (na severu Polska), v Národním parku Kurská kosa, v deltě řeky Němen a v ptačí rezervaci Žuvintas (to vše v Litvě). Součástí programu byla také návštěva litevské kroužkovací stanice Vente Ragas.

Přítomní ornitologové zaznamenali několik desítek druhů ptactva, pořídili unikátní fotografie, byli s tím vším nadmíru spokojeni, ale to není to jediné, proč se na zájezdy tohoto typu jezdí. Zajímáme se o to,

v jakém stavu jsou celé navštívené biotopy, nejsou-li něčím ohroženy, můžeme-li se naopak v něčem inspirovat, pokud jde o ochranu jak ptactva, tak ostatních živočichů – to je také jedním z hlavních důvodů, proč s námi všude chodí místní průvodci a buď přímo, nebo s tlumočníky s námi vše podrobně probírají.

Představte si například meandry řeky Biebrzy s rozsáhlými mokřinami, kudy vás vodí sympatická dívka, brodící se bosýma nohama v rašelině a navádějící vás na bezpečné stezky. Tu vás upozorní na pozůstatky stromů okousaných bobry (ti také dali říčce Biebrze jméno), tu na vzácné rostliny nebo na výkaly zvířat (losů aj.), jimž je toto prostředí zatím ještě pořád domovem. Nebo jiná situace – procházíte obydlenou krajinou a polský ornitolog vám hrdě ukazuje čapí hnízda, s nimiž venkované počítají doslova všude, kde to jen jde. Potravu je v okolní přírodě dostatek, proč by tedy neměli žít lidé s čápy v přátelské shodě? A jak je hezké vidět, že to jde a může se to stát doslova samozřejmostí!

Ornitologové jsou lidé důkladní, trpěliví, místo turistických dostihů se s krajinou sžívají raději postupně, s klidem a s úctou. Tak, jak je to příznivé pro místní obyvatele, lidské i všechny ostatní. A také pro další účastníky exkurzí. Každý si najde to své a nemusí se bát, že by tím zdržoval. Podrobněji si o tom můžete přečíst ve vyprávění mého muže Vildy – viz [zde](#). Nebo například v jeho ohlédnutí za jiným podobným zájezdem (na Slovensko) – [zde](#) a [zde](#). Chcete-li si někdy něco takového vyzkoušet, vyberte si z bohaté nabídky [zde](#). Třeba se tam příště potkáme...

Foto -ah-

-ah-

Překopávky

O (ne)prostupnosti krajiny

Když mluvíme o neprostupnosti krajiny, máme většinou na mysli její fragmentaci dopravními a jinými koridory, která velmi komplikuje zejména migraci velkých savců. O tomto fenoménu se diskutuje poměrně často, je náplní učebnic ekologie a v dnešní době se týká zejména nové dálniční sítě a některých jiných staveb, jejichž součástí jsou bariéry v podobě plotů, protihlukových zábran atp. V tomto článku však budu mít na mysli prostupnost volné krajiny pro člověka - pěšky či s pomocí dopravního prostředku poháněného vlastní silou putujícího. Jelikož se velmi často věnuji této kratochvíli, ať už s krosnou na zádech, na kole nebo v běžeckém oblečení, a nerad zůstávám odkázaný pouze na asfaltem zpevněné cesty nebo turistické a

jiné značky, stále více si v posledních letech všímám zhoršující se situace právě v prostupnosti krajiny.

I když se na první pohled může zdát, že podmínky pro pěší turistiku se neustále zlepšují a síť různě značených stezek houstne, pravda je taková, že při jejich chtěném či nechtěném opuštění se může procházka velmi brzo proměnit v krajně nepřijemný zážitek.

O negativních změnách v krajině je pojednáváno poměrně často. Bohužel pokračuje trend v zemědělském hospodaření druhé poloviny 20. století. Tedy scelování půdních bloků do větších celků, likvidace remízků, mezí, stromořadí a jiných atraktivních prvků krajinného "nepořádku". Výsledkem jsou větší, snadněji obdělávatelné a geometricky vý-

Neprostupná krajina nedaleko Bavorova, foto -jj-

hodnější pozemky. Nedílnou součástí tohoto postupu je však i mizení více či méně nápadných polních cest a spojovacích pěšin. Mozaika krajiny nadále hrubne, zostřují se hranice přechodu mezi jednotlivými ekosystémy (pole/louka x les, pole x vodní plocha...). Pro biodiverzitu tolik potřebná přechodná pásma (ekotony) v podstatě neexistují. Z ekologického hlediska je důsledkem tohoto stavu prudký úbytek organismů zemědělské krajiny (ptáci, savci, motýli...).

Jaké důsledky může mít mizení jemné cestní sítě pro putujícího člověka? Ve známých lokalitách jsme si na tento stav už možná navykli a reflexivně volíme pouze známé spojnice. Problémy však nastanou v neznámých končinách. A to tehdy, když se musíme spolehnout na turistickou mapu. Přerušovanou čarou znázorněné nebezpečné cesty mnohdy neexistují vůbec nebo co je možná ještě horší - po kilometru či dvou znenadání mizí uprostřed lánu pšenice nebo řepky. Někdy jsou "jen" přerušeny elektrickým ohradníkem a stádem krav (v lepším případě bez plemenného býka v něm). Obejití takové překážky je příliš často znemožněno výše zmiňovanými ostrými přechody mezi různými druhy pozemků. Zemědělské plochy jsou v zájmu maximalizace dotací naorávány těsně k vodním plochám, sterilní monokulturní lány se střídají s téměř neprůchodnými rudernými džunglemi, které jsou důsledkem smyvu anorganických hnojiv a eutrofizace prostředí. Nebo těsně navazují na oplocené soukromé pozemky. Někdy se zdá, že cesty zůstávají pouze tam, kde je to třeba pro zemědělskou, lesnickou nebo rybářskou techniku. Několikrát jsem byl svědkem toho, jak podobným způsobem končila turisticky značená stezka.

V zákoně na ochranu přírody a krajiny (č. 114/1992 Sb.) je právo "přístupu do krajiny" specifikováno v § 63 (např. [zde](#)). Dohled nad zachováním cestní sítě by měla vykonávat příslušná obec, což je specifikováno v prvním odstavci uvedeného paragrafu: "*Veřejně přístupné účelové komunikace, stezky a pěšiny mimo zastavěné území není dovoleno zřizovat nebo rušit bez souhlasu příslušného orgánu ochrany přírody. Obce vedou přehled o veřejně přístupných účelových komunikacích, stezkách a pěšinách v obvodu své územní působnosti.*"

Asi nemá cenu spekulovat nad tím, do jaké míry se na současné situaci podílí neomezené pole působnosti a nezáměr zemědělců nebo automobilová doba, která významným způsobem snižuje využitelnost těchto cest. Jde o jeden z přímých důsledků našeho špatného přístupu ke krajině. *-ji-*

Když to porovnáme

Drahně let měřím vydatnost pramene, který vyvěrá pod kaplí Sv. Anny u Horažďovic. Od té doby, co vede kolem cyklostezka, často seberu z potůčku pod pramenem prázdnou či poloprázdnou PET láhev, popř. igelitový sáček, někdy obojí. Což tu není odpadkový koš? Ale je!

V poslední době se často píše o množství plastů na hladině moří a oceánů, o uhynulých velrybách či mořských ptácích, jejichž zažívací ústrojí bylo plné plastů. Kde se plasty v mořské vodě berou? Inu, z řek, které do moří ústí. Lidé je pohodili, voda je vzala. V červnovém dvojčísle časopisu Reflex č. 27/28 z 28. 6. t. r. je zajímavý článek Ivana Breziny o znečištění moří plasty. A je zde také uvedeno i deset řek, které nejvíce znečišťují oceány: z těchto deseti veletoků jde do moří a oceánů 93 % všech plastů! Z toho osm v nich je v Asii, dva v Africe. Vyjmenujme si je: Zdaleka největším znečišťovatelem oceánů plasty je čínský veletok Jang-c'-tiang (Modrá řeka). S odstupem následují Indus, Chuang-che (Žlutá řeka), Chai-che, Nil, Ganga, Ču-tiang (Perlová řeka), Amur, Niger, Mekong. Vesměš jde o řeky, které protékají hustě zalidněnými oblastmi, kam dosud nedorazil systém třídění a recyklace plastových odpadů. Jen samotný Jang-c'-tiang každoročně zamoří oceán asi 1,5 milionem tun plastového odpadu.

Foto Jiří Wagner

A teď se můžeme právem pohoršovat nad asijskými a africkými „bordeláři“. Ale když porovnáme velikost zmíněných veletoků a velikost toho potůčku u Sv. Anny, tak ta jedna PET láhev odhozená tady odpovídá v poměru milionům odhozených PET lahví kdesi na břehu asijského či afrického veletoku. *Jiří Wagner*

Sníme naši planetu? – 14. díl – Shrnutí, závěr, doporučení

V předchozích 13 dílech seriálu jsme se pokusili rozebrat základní dopady způsobu našeho stravování na životní prostředí. S výjimkou [úvodního dílu](#) jsme se podrobněji věnovali dvanácti fenoménům a závěrečný díl je tudíž může shrnout, odkázat na jednotlivé z nich a vytvořit přehledné „dvanáctero“ ve stylu – jak se stravovat, abychom snižovali negativní vlivy jídla na přírodu.

1) [Ekologická stopa produkce potravin](#) – Koncept ekologické stopy vyčísluje, v jaké míře je naše počínání na Zemi udržitelné z hlediska kapacity životního prostředí. Zemědělství a potravinářství se v celkovém pojetí ES podílí zhruba jednou třetinou. Ekologickou stopu našeho stravování výrazně zvyšuje zastoupení živočišných potravin v našem jídelníčku (rekordmanem je hovězí maso), dovoz potravin na velkou vzdálenost, průmyslové zpracování, obaly a plýtvání potravinami. Doporučení pro snížení tohoto měřítka zní – **zvyšujte ve svém jídelníčku zastoupení základních (zejména lokálních) rostlinných potravin**. Kromě planety ušetříte i vaši peněženku a zdraví.

2) [Uhlíková stopa produkce potravin a globální změna klimatu](#) – Mnohé výzkumy po-

ukazují na velký podíl produkce skleníkových plynů systémem produkce a distribuce potravin (až 17 %, oproti tomu celý sektor dopravy pouze 13 %). Na vině je zejména spalování fosilních paliv v zemědělství, produkce metanu hospodářskými zvířaty a nepřímo nadbytečný zábor půdy pro zemědělskou produkci (mnohdy na úkor cenných ekosystémů). Doporučení pro tento bod není nepodobné tomu předchozímu – **snížujte svou spotřebu živočišných potravin, výběrem konkrétních potravin zkracujte dovozní a distribuční řetězce.**

3) **Živočišná x rostlinná produkce** – Významného rozdílu v nakládání se zdroji v živočišné vs. rostlinné produkci si již dnes všímají mnohé instituce – např. nedávná zpráva organizace Greenpeace ([zde](#)). Plochy pro pěstování krmiv a pastviny pro hospodářská zvířata zabírají 2/3 veškeré zemědělské půdy. Vzhledem k nízkému „zisku“ konečné potraviny je živočišná produkce extrémně plýtvavá ve všech ohledech. Navíc spotřebovává suroviny konzumovatelné člověkem (sója, pšenice, kukuřice). **Snížením konzumace masa a ostatních živočišných produktů přispějeme k šetrnějšímu využívání přírodních zdrojů a spravedlivější globální distribuci potravin.**

4) **Vodní stopa potravin** – Ve výrobním řetězci potravin jsou velmi dobře skryté vodní vstupy. Ty s celkovou náročností produkce řádově vzrůstají. Pomyslným „vítězem“ je opět hovězí maso. Velká spotřeba vody je nejpalčivější v tropických a subtropických oblastech a důsledky těchto souvislostí budou s postupující globální změnou klimatu čím dál tím závažnější. Využíváním vody v zemědělství se rovněž snižuje její kvalita a dochází ke znečišťování jejích zdrojů. Pokud vám leží na srdci spotřeba vody, **omezte konzumaci tropických plodin, zpracovávaných potravin (např. čokolády) a masa.**

5) **Dovoz potravin** – Odkládneme se od logického využívání plodin snadno produkovatelných v našich zeměpisných šířkách a mnohem více pod dojmem blahobytu konzumujeme plodiny, které by u nás nerostly nebo je využíváme mimo „jejich sezónu“. To vše má za následek nejen vyšší uhlíkovou stopu, ale i vyšší chemizaci, plýtvání potravinami, více obalů a snižování soběstačnosti. Všechny tyto jevy můžeme redukovat **zohledňováním původu potravin, jejich sezónnosti a využíváním regionálních a lokálních zdrojů.**

Foto -jj-

komodit nebo jejich zprostředkované využívání. Při nákupu potravin přemýšlejte o způsobu jejich vzniku.

8) **Palmový olej** – V posledních letech velmi často diskutované téma z důvodu destrukce velmi cenných zejména indonéských tropických lesů. Kromě biopaliv, krmiv a kosmetických výrobků je palmový olej využíván při výrobě průmyslově zpracovávaných potravin (cukrářské výrobky, čokolády, krémy, zmrzliny, pečivo...). Na druhou stranu tento ekologický problém poměrně dobře reaguje na nejrůznější úspěšné spotřebitelské kampaně. **Připojte se k nim bojkotem výrobků s palmovým olejem. Pro zjednodušení omezte nákup průmyslově zpracovávaných potravin, čímž prospějete také svému zdraví a peněžence.**

9) **Krmná sója** – I když je sója často spojována s rostlinnými alternativami živočišných potravin, drtivá většina světové produkce se využívá pro výkrm hospodářských zvířat (zejména prasat a drůbeže), a to i v ČR. Jedná se především o jihoamerickou sóju, která je jednou z hlavních příčin destrukce amazonského pralesa a mnoha dalších vážných socio-ekonomických problémů. **Myslete i na tuto skrytou spotřebitelskou souvislost před nákupem kuřecího, vepřového masa a vajec z konvenčních chovů.**

10) **Mořský rybolov** – K pochopení závažnosti tohoto problému by mělo postačit jedno jediné číslo. Přes 80 % všech světových lovišť ryb je zcela vyčerpaných nebo na pokraji zhroutilí. Nejen destruktivní technika a rozsah lovu, ale také vysoký podíl tzv. vedlejších úlovků akcelerují tuto ekologickou katastrofu. Řešením nejsou v žádném případě ani mořské akvakultury, kde jsou pro produkci 1 kg cílové ryby využity 2–4 kg jiných ryb. **Mořské ryby všeho druhu by se měly stát další potravinou, které bychom měli vystavit jasnou STOPku. A to zejména ve prospěch jejich samotné budoucí existence.**

11) **Produkce odpadů** – Kromě biologických odpadů intenzivní zemědělské (zejména) živočišné produkce znečišťuje produkce potravin životní prostředí zejména těmi viditelnými – obaly z jejich zpracování, distribuce a spotřeby. Platí zde přímá úměra; čím více je potravinová zpracovávána, čím je převážena na delší vzdálenost a čím je méně trvanlivá, tím více odpadů při její spotřebě vznikne. **Využívejme více základních potravin na úkor těch průmyslově zpracovaných. Vyhýbejme se kombinovaným a problematickým obalům, bojkotujme rychlá občerstvení s jednorázovým plastovým nádobím. Přemýšlejme o odpadech také ve spojitosti s naším pitným režimem.**

Foto -jj-

12) **Plýtvání potravinami** – V různých částech produkčního a distribučního řetězce potravin se globálně vyplývá zhruba 1/3 z celkového množství. Náročný spotřebitel navyklý na potravinový „přepych“ vyvolává marketingový tlak doléhající až na samotné producenty. Výsledkem je znehodnocení velkého množství jídla ještě před samotnou produkcí. Přibližně polovina vyhozených potravin je pak vyplývána na úrovni domácností. **Tento celosvětový problém může každý z nás zmírnovat alespoň zevrubným plánováním jídelníčku a nákupů. Roli hraje také správné skladování potravin, odklon od nesezónních a exotických produktů a větší benevolence, pokud jde o estetičnost a trvanlivost potravin.**

Pokud by měla uvedená dílčí doporučení vyústit v jeden společný závěr, zněl by apel celého tohoto seriálu asi následovně: **Pokuste se soustředit ve svém jídelníčku a jeho plánování na vyšší zastoupení celistvých, zejména rostlinných potravin na úkor potravin živočišných, exotických a nesezónních. Podporujte svým nákupem šetrnější způsoby jejich produkce a zpracování. Zajímejte se o původ svého jídla, spotřebovávejte ho šetrně a bojkotujte potraviny, které svým vznikem zapříčiňují vážné ekologické problémy. Všemi těmito kroky zároveň vylepšíte své zdraví a ušetříte peníze.** -jj-

Hurá na výlet s Enviroskopem – 14.

I v srpnu můžete počítat s tipem na výlet za přírodou a krajinou, který přináší rozcestník šetrné turistiky na webových stránkách www.enviroskop.cz a ve volně stažitelné mobilní aplikaci Enviroskop. Tentokrát spojíme koupání s poznáním v rámci dvou různých naučných okruhů, které vycházejí z tzv. Ptáčkovny a které demonstrují, že příroda se po těžbě dřeva a hornin či nerostů nemusí podobat měsíční krajině.

Ptáčkovna

Výchozím bodem obou tras je penzion Na Ptáčkovně u hlavní silnice vedoucí z Písku na Tábor. První okruh od Ptáčkovny k Caisům měří 12 km. 10 zastavení seznamuje s přírodními a historickými zajímavostmi, především vás přivede k řece Otavě, která v letních měsících nabízí příjemné přírodní koupání v lokalitě U Caisů, kde se nachází i veřejné tábořiště Vojníkov, nebo u jezu u Plynové lávky.

Druhý okruh míří do Píseckých hor až k Živci, měří 8,5 km a na 10 zastaveních najdete informace především o přírodě a historii těžby zlata a nerostů ve zdejších lesích. Trasa

naučné stezky není značena typickou značkou se zeleným šikmým pruhem, ale vede po trasách pásového nebo místního turistického značení. Na každém zastavení je graficky znázorněna trasa včetně značení a její popis k dalšímu zastavení.

Na trase naučné stezky potkáte sejpy vytvořené hlušinou po těžbě nerostů, jámy po těžbě vápence zvané vlčí jámy, protože připomínají pasti na zvěř, ale hlavně živcový lom U obrázku z konce 19. století, známý v celém mineralogickém světě četnými nálezy vzácných minerálů prvořadé drahokamové kvality. Byly zde nalezeny například krystaly berylu, včetně vzácných odrůd heliodoru, akvamarínu a morganitu. Nedaleko Živce se nachází malé arboretum s několika vzácnými stromy, rozhledna

Skály na břehu Otavy,
foto Pavlína Nováková

Přírodní tábořiště Vojníkov, přírodní koupaliště,
foto Pavlína Nováková

Jarník, a pokud kvalita vody dovolí, U Vodáka najdete osvěžení v podobě koupání v rybníku Bašta.

Okolím se proplétá síť turistických cest i naučných stezek. Procházejí malebnou krajinou tajemných lesních zákoutí s bývalými lomy, těžebními jámami či sejpy. Ty ji ozvláštňují a zároveň představují zajímavé biotopy pro řadu rostlin a živočichů, jimž běžná kulturní zemědělská krajina nevyhovuje.

Další informace a fotografie k lokalitě naleznete [zde](#). **Simona Šafarčíková**, Krajská síť environmentálních center Krasec, z. s.

Objevy detektiva Ledňáčka

Všimli jste si, jak důmyslně umí příroda vybavit semena a usnadnit jim tak jejich putování krajinou? Je to potřeba, protože jinak by rostlo všechno jen na tom místě, kde to dozrálo. Stromy i jiné rostliny chtějí některá svá semena poslat i někam dál, aby si nové semenáčky navzájem nepřekážely. Každá to má zařízené jinak a můžeme jen žasnout nad tím, co všechno se dá pozorovat - různá křídélka, vrtulky, plavidla, ale také chutné plody, které někdo sní a ve svém těle pak semena poponese, než je, s prominutím, vykadí, a tak vlastně zasadí.

- **Pro dospělé:** Víte, jak se šíří nežádoucí invazní rostlina bolševník, s kterou naše příroda nepočítala a těžko se proti ní brání?

- **Pro rodiče vědecky založených školáků:** Už jste někdy slyšeli o tom, že některá semena jsou přenášena mravenci? Které to jsou?

- **Pro rodiny s batolaty:**

*"Co to spadlo? Co to bouchlo? Byl to shon.
Cvrček pravil, že uhodil někde hrom.*

*Moucha zase hádala se ze všech sil, že prý z děla blízko zcela někdo vystřelil.
Mraveneček na boběček sed' a řek', že je celý zkoprnělý, jak se lek'.
A pavouček, co na souček táhl nit, řek', že mu to potrhalo celou síť..."*

Víte, co to bouchlo? Jak říkanka pokračuje?

Odpovědi najdete na straně 15. **-ah-**

Pozorování obří včely v Horažďovicích

7. 6. 2018 jsem v Horažďovicích pozorovala naši největší včelu drvodělkou (*Xylocopa*). Patří do čeledi včelovitých (*Apidae*). Živila se na květech čistce vlnatého (*Stachys byzantina*). Protože tato rostlina poskytuje nektar také včelkám vlnářkám obecným (*Anthidium manicatum* – viz [Kompost č. 8/2014](#)), sameček vlnářky do drvodělky narážel, až ji vyhnal, i když byla mnohem větší než on. S drvodělkami se můžeme setkat od brzkého jara do časného podzimu. Jak název včely napovídá, vyvíjejí se její larvy ve dřevě. Drvodělka fialová (*X. violacea*) a drvodělka potulná (*X. valga*) se dají laicky těžko od sebe odlišit. Rozdíly jsou např. v barvě tykadel samečků. Jsou to velice pohyblivé včely, létají na velké vzdálenosti. Oba druhy však preferují teplé lokality, a proto se mohou šířit pouze určitými směry.

Vajíčka drvodělek jsou v poměru k tělu značně velká (až 17 mm) a jsou největšími vajíčky u hmyzu vůbec. Larvální vývoj trvá 6–8 týdnů. Mladí jedinci se proletují po okolí a pak se uloží k přezimování v dutinách ve dřevě, spárách zdiva nebo vlastních vyhrabaných chodbách v zemi. Po přezimování se na jaře páří a samičky se zpravidla dočkají vylíhnutí svých dospělých potomků, což je u samotářských včel unikátní jev, který se vyskytuje ještě u ploskoček (*Lasioglossum*, *Halictus*) a kyjorožek (*Ceratina*). **Eva Legátová**

Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

BOGUSCH P.: Drvodělky a jejich výsadky na sever, Živa č. 6/2007.

MACEK J., STRAKA J., BOGUSCH P., DVOŘÁK L., BEZDĚČKA P., TYRNER P.: Blanokřídílí České republiky I., Academia Praha, 2010.

Večer s dokumentem – 54. díl – 10 miliard talířů

V návaznosti na závěr seriálu Sníme naši planetu (str. 4) dnes představíme dokument, který se zabývá obdobnou otázkou. Již brzy dosáhne světová populace počtu 10 miliard lidí. Bude nás Země schopna už-

vit? A jaké problémy a výzvy to přinese? Co pro to budeme muset obětovat? Tím vším se zabývá německý dokument z roku 2015: 10 miliard talířů.

"Už nyní jsou potravinové prostředky rozděleny velmi nerovnoměrně. Potraviny, které má každý z nás k dispozici, ukazují naprosto zřetelně, zda patříme na této planetě k vítězům, nebo k poraženým."

Avšak musí to tak být? Neexistuje způsob, který by nás nakrmil všechny spravedlivě? Dokument zpočátku rozebírá dvě roz-

dílné cesty k "vítězství". Další intenzifikace a inovace průmyslového zemědělství na straně jedné a biozemědělství na straně druhé. Všem poučeným však musí být jasné, že takhle jednoduché to není a příklon k jedné z těchto dvou možností zkrátka nestačí. V první části dokumentu tak absolvujeme exkurzi po německém obilnářském podniku Bayer, navštívíme indické rolníky, kteří jsou nuceni používat hybridní a neodolná osiva velkých koncernů, podíváme se do dolů minerálních hnojiv a za ekologicky hospodařícími zemědělci. Záhy ale narážíme na problém, ke kterému zatím nikdo řešení nenabízí, a to je raketově vzrůstající spotřeba masa v Asii. Pokud se zde zvýší na úroveň Evropy a USA, budeme v průšvihy ještě dříve, než světová populace dosáhne oné magické hranice. Nechtěně ironicky tuto situaci komentují indický velkoproducent kuřecího masa a americký podnikatel v oblasti krmné sóji v Mosambiku.

Oba s úsměvem na tváři obdivují svůj byznys plán, přičemž druhý z nich se až nepříjemně přibližuje modelu otrokáře z předminulého století. A tak je nakousnut obrovský paradox světové distribuce potravin - likvidace cenných ekosystémů a místních kultur pěstováním krmiv na straně jedné a kuřata v evropských supermarketech za 3 eura na straně druhé.

V exkurzi poté pokračujeme do japonské rostlinné továrny, akvakultury pro produkci lososů a laboratoře experimentující s výrobou masa "ze zkumavky". V posledním ze jmenovaných míst vyvíjejí své řešení s vědomím toho, že pokud se situace nezmění, z masa se stane zanedlouho luxusní zboží a bude velmi drahé. Nejedná se o řešení jediné ani definitivní, ale vyvíjí se alespoň s plným uvědoměním neefektivity a neekologičnosti živočišné výroby.

V putování se dostáváme až na americkou burzu, kde jsou celosvětové ceny základních potravin vytvářeny s ohledem na faktory a mechanismy, které nám jsou dokonale skryty. Je nabízeno řešení v podobě zatím stále velmi okrajových alternativních měn a komunitních zemědělských spolků.

Skutečný problém je pojmenován až v závěru dokumentu. Jsou to obrovské rozdíly v přístupu k potravinám mezi "chudou" a "bohatou" částí zeměkoule. Výrazné snížení samozásobitelských možností centralizací zemědělství a samozřejmě nadspotřeba potravin v západním světě. Dokud se nevyřeší tento obrovský problém způsobem jisté spotřební solidarity, jsou všechna ostatní řešení pouze kosmetická.

Dokument můžete zhlédnout [zde](#). -jj-

Pozvánky - srpen 2018

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Výlet s průvodcem do okolí Stožce

SO 4. 8.: Sraz v 7:00 před nádražím ČD. V 7:10 odjezd vlakem s přestupem ve Volarech do Černého Kříže, kde nás v 9:30 bude čekat profesionální **průvodce Josef Pecka** (poplatek 100,- Kč – až na místě). Povede nás nivami Studené i Teplé Vltavy a typickým horským smíšeným lesem kolem kaple přes Dobrou k Soumarskému rašeliništi (cca 15km). Zpět jede vlak např. v 16:55 ze Soumarského Mostu. Trasu lze případně pozměnit.

Strakonické příběhy LVI.

ÚT 14. 8.: Karel Skalický: Kapouni z blatského dvora. Johanitské panské dvory jako součást režijního hospodaření a jejich všední život. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Zastavení v čase

ST 15. 8.: Krátké setkání, ztišení, verše Evelína Koubová, poetická próza Peter Wohlleben. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Výstavy: Výstava rostlin na určování (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejmilejší knihy aj. Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod. kromě 6. 8. - 9. 8. (dovolená). -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Knihovna na cestách

Každý den o letních prázdninách můžete využít služeb knihovny v areálu venkovního plaveckého stadionu ve Strakoněch. Zpříjemněte si letní lenošení u vody knížkou, časopisem, komiksem, kriminálním příběhem či romantickou povídkou. Bude možné si půjčit i jednoduché stolní hry.

Dudy v obrazech Valentina Horby

1. 8. - 3. 9. – Výstava obrazů Valentina Horby na počest dudácké skupiny Hailander z Holandska. Vernisáž výstavy: úterý 31. 7. v 17 hod. - vystoupí Jeroen de Groot a Cees Zoomer. Vstupní hala ŠK, otevřeno ve výpůjční době ŠK.

Přednáška o finanční gramotnosti

7. 8. 2018 – Nevíte si rady s financemi? Žijete od výplaty k výplatě? Zadlužili jste se a nevíte, jak z toho ven? Co dělat, když přijde exekuce... Jak na oddlužení... Přednášku zkušeného odborníka pořádá Fokus Písek ve spolupráci s Občanskou poradnou a ŠK. Od 16:00 ve společenském sálu ŠK.

Rozvoz knih

Všem hůře pohyblivým čtenářům na území nebo v okolí města: Stává-li se pro vás návštěva knihovny obtížnou, využijte našeho pravidelného rozvozu knih po městě a okolí. Knihy rozvážíme vždy v dopoledních hodinách prvního úterý v měsíci. Rozvoz je BEZPLATNÝ. K rozvozu knih se můžete přihlásit v půjčovně pro dospělé čtenáře při osobní návštěvě, nebo telefonicky na čísle 380 422 704.

Zvuková knihovna

Oddělení pro nevidomé, slabozraké a obtížně čtoucí: Při problémech se zrakem, zády, třesem rukou, chůzí a dalších zdravotních komplikacích, kdy se čtení stává nepříjemným nebo nemožným, můžete si ZDARMA půjčovat knihy k poslechu načtené na magnetofonových kazetách či CD ve formátu MP3. Oddělení najdete v prostoru čítárny novin a časopisů.

Drobné smetí

EU navrhla zákaz jednorázových plastových výrobků

Návrh Evropské komise počítá nejpozději příští rok se zákazem jednorázových plastů zejména v potravinářství. Reaguje tak na neudržitelnou situaci v oblasti plastových odpadů. Více se dočtete [zde](#).

Zero waste tipy nejen pro provozovatele kaváren

Ke stejnému tématu připravilo Hnutí Duha přehledný [materiál](#) využitelný kavárníky, restaurátéry i širokou veřejností. Závěry vycházely z [analýzy](#) zpracované pro konkrétní podnik.

Nové stránky k návratu vlků

Nový souhrnný web www.navratvlku.cz připravila nejen pro chovatele ovcí Agentura ochrany přírody a krajiny. Zájemci se zde dozví všeobecné informace o vlkovi i konkrétní tipy k prevenci škod. -jj-

S Janem Kellerem o úskalích blahobytu

Mám ráda hlavně takové články o doporučených knihách, kde hlavním lákadlem jsou reprezentativní úryvky - "ochutnávky", které bez dlouhých komentářů umožní udělat si vlastní představu a samy o sobě vzbudí zájem o to které zajímavé dílo. Sama tak většinou také postupuji, ale u mnoha mých oblíbených autorů je to hodně obtížné. A to ne proto, že by nebylo co vybrat, ale naopak: sedím nad počítačem, po ruce mám hustě popsaný papírek s čísly stran a váhám, kterou z nich nalistovat. Tuhle mám ve svých poznámkách tlustě podtrženou, tuhle zase zakroužkovanou, jinou jsem si označila vykřičníkem... nejradši bych opsala na ukázkou půl knížky... Přesně tenhle "problém" je hlavním důvodem, proč jsem zatím nevěnovala žádný ze svých článků dílu moravského sociologa a ekologa Jana Kellera. Psala jsem o něm jen v souvislosti se vzpomínkou na Josefa Vavrouška - viz Kompost [č. 1/2018](#). Říkala jsem si, že o něm (jak doufám) čtenáři Kompostu vědí i beze mě, ale nakonec jsem se přece jenom rozhodla tenhle dluh aspoň trochu napravit. Knížka z roku 1993 "Až na dno blahobytu" totiž patří neodmyslitelně k základní ekologické literatuře devadesátých let, řadí se k titulům z té doby, o nichž jste si mohli přečíst v některých z nedávných čísel (např. [zde](#) nebo [zde](#)), a je (stejně jako ony) aktuální i dnes.

Jak naznačuje název, autor se zabývá ekonomickým růstem - tedy tím, co je nám ze všech stran slibováno jako něco příjemného a všespasitelného, ale co patří ve skutečnosti k hlavním nebezpečím naší doby. A proč? To je s neúprosnou logikou podrobně rozebráno a doloženo na příkladech z minulosti i (tehdejší) současnosti.

"... Z hlediska ekonomů i politiků může být tedy alternativou ekonomického růstu pouze zadlužení, hospodářská deprese, nezaměstnanost, úpadek obchodu, zvýšené sociální napětí. Ekonomický růst se jeví v této konstelaci jako nutné zlo. Ve skutečnosti je však nezbytností právě jen v situaci, která je definována nadměrnou centralizací politických úkonů a rozhodnutí a nutností zabezpečovat loajalitu řadových členů těchto útvarů (tzv. občanů) neustále vzrůstajícím konzumem. Rozhodování v této situaci je tedy zdánlivě jednoznačné: je třeba učinit vše pro zajištění ekonomického růstu. Problém je však v tom, že ekonomický růst nedokáže naplnit žádný ze slibů, k nimž se ústy neoliberalních politiků a ekonomů zavazuje..."

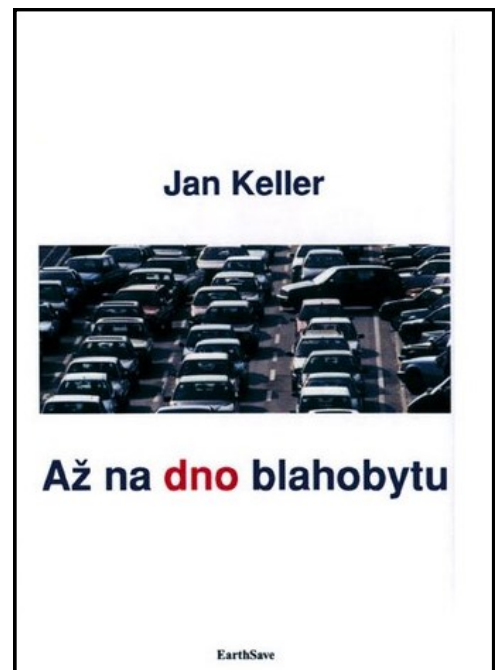
Méně znalý čtenář může být doslova šokován, protože je konfrontován s absurdními jevy typu: *"... výdaje na čištění pobřeží Aljašky po ztroskotání tankeru Exxon Valdez se projeví ve statistice americké ekonomiky jako vzrůst hrubého národního produktu..."* Všichni známe něco podobného z běžného života, nehledě k tomu, že starší generace si ještě dobře pamatuje naprosté ekonomické zhroucení zemí reálného socialismu. Přičemž *"... můžeme být v pokušení pokládat to za výjimky, protože by to dělalo dobře naší pohodlnosti. A kdo z nás jí nepropadá? Kdo by neuvítal zjištění, že by to přece jenom nějak šlo, abychom si uchovali současný nadstandardní životní styl, a zároveň bychom jej mohli nazvat udržitelným?"*

Pokud jste viděli animovaný dokumentární film "Není zítřa", o kterém jsme psali v Kompostu [č. 8/2015](#), pravděpodobně si z něj pamatujete totéž, co já - postupné nemilosrdné rozkrývání toho, co nám kdy bylo předkládáno jako nadějný, ale co nám ve skutečnosti pomoci nemůže. Stejně se postupuje i v knize Jana Kellera. V obojím příkladě to vyvolává na jednu stranu smutný pocit z toho, do jaké slepé uličky se naše civilizace dostala, na druhou radost, jak jednoduše a názorně dokázali tvůrci tuto náročnou problematiku pojednat a jak jsme díky nim vyváděni z mylných představ - možná příjemných, ale zrádných.

V kapitole "Masová demokracie a příroda" se hovoří mj. o tom, jak je to s naší svobodou něco aktivně změnit: *"... Svobody zde nemůže být využito ke změně systému... může se realizovat pouze ve svobodě volby v rámci širokého sortimentu zboží a služeb. Je to svoboda člověka, který může libovolně mačkat různé klapky herního automatu, nesmí však v žádném případě prohlásit, že ho hra přestala bavit..."*

Jan Keller se v oblasti politického života pohybuje, a tak má kromě znalostí a vzdělání v sociologii a v příbuzných oborech i mnoho vlastních zkušeností a nedělá si o této činnosti žádné velké iluze - o tom se můžeme dočíst v jeho komentářích nebo si poslechnout ze záznamů besed - viz např. [zde](#) nebo [zde](#). Předpokládám, že si chtěl své domněnky ověřit v praxi, ale podrobnosti o tom nevím a kromě toho se mi nepodařilo zjistit ani to, jak pohlíží současný Jan Keller na ekologické otázky. Komentářů a knih píše mnoho, ale týkají se jiných témat.

Hlavní problém je spatřován v tomto: *"... centralizovaná moc spotřebuje na pouhou svou mocenskou reprodukci taková kvanta zdrojů, že její případná ekologická gesta musí Matku Přírodu jedinečně znechutit... Ti, kdo jsou přebyteční ve vyspělé ekonomice, stávají se přebytečnými také ve vyspělé politice. Obojí si vystačí samo."*

Jednou za čtyři roky je z lidu učiněn král karnevalu, poté se znovu stává ulicí, kterou stačí jednou za čas pokropit... Trh považuje za férové pouze takové ničení přírody, které bylo řádně zapláceno. Byrokracie pouze takové, které bylo úředně povoleno. Hlubší příbuznost obou stanovisek spočívá v tom, že ani trh, ani úřad nepřiznává přírodě zvláštní statut, který by byl výrazně odlišný od ostatních kupovaných věcí, či spravovaných záležitostí... " Konkurence mezi jednotlivými politickými stranami jim navíc brání se na něčem rozumně domluvit a zvolit jednotný postup v zájmu všech – což by právě v případě ochrany společného životního prostředí bylo logické a nutné, jenže takhle to bohužel nefunguje.

V závěrečné části knihy je řešeno, že je třeba vrátit ekonomice a politice lidské rozměry. "K základním poznatkům ekologie patří axiom, podle něhož je stabilita ekosystémů funkcí jejich diverzity. Centralizovaná společnost a centralizovaná státní moc tento požadavek naprosto nerespektují. Naopak, historický proces centralizace byl procesem odbourávání lokálních a institucionálních zvláštností, procesem stírání rozdílů mezi jednotlivými částmi stále více a více unifikovaných států. V tomto procesu byly postupně vyřazovány všechny mezistupně, které dříve oddělovaly jednotlivce od vševládné moci státu a chránily ho před ní..."

Je potřeba, aby ekologové vytrvale upozorňovali veřejnost na nutnost zajímat se o skutečný stav životního prostředí a svým spotřebitelským chováním podporovat lokální trh a hospodaření. Byly zformulovány nejobecnější zásady, které by decentralizovaná společnost měla respektovat. "... Například R. Douthwaite je sestavil do podoby elementárních principů ekonomiky bez růstu: 1) Budoucnosti je nutno přisuzovat stejnou váhu jako přítomnosti... 2) Zájmy druhých oceňovat stejně jako své vlastní zájmy... 3) Uznat, že prostě některé věci prostě nejsou na prodej... Namísto zásady, že znečišťovatel má platit, je nutno postavit naprosto kategorický požadavek: znečišťovatel má především přestat znečišťovat..."

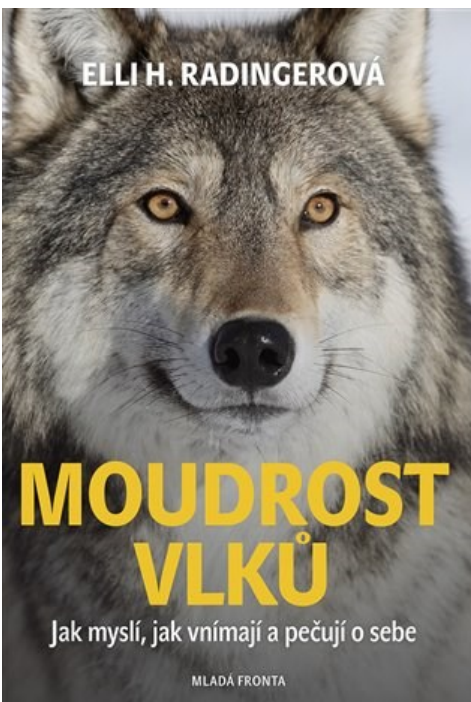
Je zdůrazněno, že cílem přívrženců decentralizace není návrat k absolutní soběstačnosti zcela izolovaných komunit. Nejde o návrat k jakémusi primitivismu, ale spíše o "... odmítnutí primitivismu centralizované moci, tohoto plodu válečnické mentality pozdního středověku..." Od vydání knihy "Až na dno blahobytu" ale uběhlo už čtvrt století, aniž by veřejnost projevila výraznou ochotu na posunu směrem k větší skromnosti a soběstačnosti intenzivně zapracovat. Podobnost s historikou o pánovi padajícím z desátého patra byla a je nápadná a připomíná ji i Jan Keller: pán "... s každým patrem s úlevou zjišťuje, že se zase nic nestalo. Jeho spokojenost prý byla nejvyšší zhruba metr nad zemí..." Zbývá se zamyslet, jak nízko nad dnem blahobytu se nacházíme nyní my. **-ah-**

Moudrost vlků

"Setkání s divokým vlkem nikoho nenechá chladným. Hluboce se dotkne něčeho v nás, místa, kde jsme ještě neporušení."

Německá novinářka Elli H. Radingerová se před lety vzdala své právnické kariéry, aby se mohla naplno věnovat své vášni - vlkům. Výsledkem je kromě mnoha let strávených v Yellowstone národním parku pozorováním divokých vlků i tato kniha. Podobně jako práce Petera Wohllebena o stromech a o citovém životě zvířat oslavuje kniha Moudrost vlků přírodní fenomén a nabízí nám na něj poměrně nevšední pohled. Vlíčí život je pro většinu z nás zastřen mnoha tajemstvími, neznalostí, pro některé i zbytečnými předsudky. Text však v žádném případě tyto šelmy neidealizuje, hodnotí i veškeré možné problémy našeho společného soužití s nimi.

Ve vyprávění se prolínají dvě hlavní roviny. Autentický popis konkrétních situací pozorovaných při dlouhých pobytech v Yellowstone se mísí s hodnocením rysů vlčího chování, které je totožné s tím lidským. Autorka odhaluje zajímavý pohled vysvětlující, že s vlky toho máme pravděpodobně více společného než třeba s opicemi.

Na mnoha příkladech popisuje naše jisté archetypální souznění s tímto živočišným druhem a nabízí i vlčí vzorce chování pro náš každodenní život. V rodinných, pracovních i intimních vztazích, v komunikaci, v našem vztahu k domovu, přátelům, životních úspěších i prohrách...

V závěru knihy je rozebráno i téma návratu vlků do evropské krajiny a našeho soužití s nimi. Vše je sice popsáno ve prospěch vlků, ale velmi střízlivě, pokorně a bez emocí. Autorka přispívá i hořkými zkušenostmi s pytláctvím a předsudky nejrůznějšího druhu. Rozebírá naše možné podvědomé obavy.

"V kultuře, která je posedlá tím, že chce kontrolovat všechno, co se děje kolem, představují divoká zvířata, s nimiž se můžeme potkat, problém, protože zásadně zpochybňují naši schopnost všechno kontrolovat. Proto se mnozí lidé domnívají, že by bylo nejlepší všechny šelmy prostě vybit."

Moudrost vlků je na jednu stranu odpočinkovým čtením, u kterého asi roztajete jako nanukový dort v horkém letním odpolední. Na druhou stranu možná zasáhne něco hluboko v nás, o čem možná dosud nevíme a co si s sebou neseme z minulosti...

„Jednoho dne narazil dobrý muž na vlka. Muž byl fascinován nezkrotností zvířete, které mu rozvážně a hluboce hledělo do očí. Oba strnuli na krátký okamžik bez hnutí, pak se muž zeptal: Víš, že máš těžký život, co můžeme my lidé udělat, abychom tě ochránili? Vlk mlčel, pak odpověděl: Zapomenout na mě.“ -jj-

Srpen očima Jirky Wagnera

Srpen přebírá léto ještě v plné síle. Užíváme si veder a koupání. A ještě bouřky prochvívají krajem. A pak už padá na léto únava. Srpen je měsícem zrání. *Srpen klasy klidí, ovoce dospělé vidí.* Pomalu, pomaloučku čteme první vzkazy podzimu. Včelaři vybírají včelám med. Už tušíme, že léto se nenavráť. Bouřky odcházejí do svých zimovišť. Hlavní je, aby se urodilo, přáli si naši předkové. *Srpen klade na stůl nový chléb.*

MRAK NA MĚ SHLÍŽÍ

*do teplé vody.
Spěchám,
bouřka se blíží.*

(otavská tůň v srpnu)

DEN JAKO DRUHÝ.

Tady se nehne nic.

Jen

na vodě kruhy.

ZÁŘÍ JE BLÍZKO.

*Hladina tichá.
Prázdné
už letovisko.*

CO JE MODŘEJŠÍ

*nebe,
hledal jsem.
Našel.
Čekanko, tebe!*

JABLÍČKO MOJE

*červené,
léto nám stárne už.
Ne, že ne.*

Foto Jiří Wagner

"Vemte mě na vor..."

V dubnu jsme si při Zastavení v čase připomněli s návštěvníky pobočky Šmidingerovy knihovny Za Parkem slova z **písně Karla Kryla "Děkuji"** (viz také [zde](#)) a teď bychom se při příležitosti 50. výročí srpnových událostí roku 1968 k nim mohli vrátit znovu, protože jejich autor je s tehdejší dobou spjat velmi silně - ať už písní "**Bratříčku, zavírej vrátka**", tak i mnoha dalšími (a samozřejmě nejen písněmi). Ještě si to my starší všechno dobře pamatujeme, stejně jako činnost i dílo jiných tehdy působících osobností. Co ale zná asi málokdo, to je píseň, o které bych pro vás chtěla napsat přednostně:

"Zas jeden ideál se kácí - jako strom, co rostl k nebesům..."

Tahle úvodní slova složená v roce 1968 těsně po okupaci naší republiky vám možná nic neříkají, i když pocházejí **od Zdeňka Svěráka** - a toho znáte docela určitě. Navazuje verš: *"... jsme jako polekaní ptáci, kteří v těch větvích měli dům..."* a v refrénu prosba: *"Vemte mě na vor, na vor z ideálů..."*

Dlouho se ta slova veřejně zpívat nemohla, zůstala až do devadesátých let v šuplíku a pak se dostala na kazetu, z níž jsem si je zapamatovala a občas si je v duchu vybavím. A to nejen v souvislosti se srpnem 1968. Kolik už ideálů jsme viděli ohrožených a takřka s jistotou jsme si mysleli, že není pomoci, a kolik takových chvil ještě bude, a přece se vždycky dá dělat aspoň něco.

Od pana Ing. Miroslava Treybala a od dalších pamětníků jsme se dozvěděli mnoho podrobností o tom, jak doba normalizace zasáhla po roce 1968 i do vývoje dobrovolnických organizací včetně ochrannářského TISu (který zanikl) a jak byla naše strakonická ZO ČSOP bedlivě kontrolována Komunistickou stranou Československa. Stejně to bylo i v jiných okresech a bralo to některým lidem elán, na druhou stranu se tím formoval i vzdor a jiní se naopak snažili o to více. Sama si tu dobu také zřetelně vybavuji a vím, že nás byla v naší ZO ČSOP velká parta a že počet aktivních členů silně převládá nad těmi pasivními. Bylo běžné dělat něco zadarmo, jen z přesvědčení, dělalo se toho hodně a výsledky byly často velmi dobré. Na druhou stranu, proti některým nešťastným rozhodnutím shora nebylo možno dělat vůbec nic, jen bezmocně přihlížet. V oficiálních médiích bylo ovšem všechno líčeno jako správné a radostné, tak jak to bývá.

Dnešní doba je v mnoha směrech příznivější, ale bohužel ani současná média nepopisují situaci přesně, když hovoří o pokroku a o tom, jak dobře se nám všem daří. Jistě, máme se lépe než naprostá většina ostatních obyvatel Země - ale za jakou cenu? Jakou radost mají mít naši potomci z blahobytu, za který bude muset jejich generace zřejmě tvrdě zaplatit? Hrozivý úbytek spodní vody, kvalitní půdy a ostatních životodárných zdrojů, to není nic, za co by nám mohli v budoucnu děkovat. Navíc žijeme už dnes na cizí úkor - a to nás nijak nešlechtí.

Po skončení II. světové války se ještě velmi dlouho mluvilo a psalo především o ní a

Ještě donedávna patrný nápis v azbuce z r. 68, foto - ah-

na velké vzdálenosti, hromadí se nezvladatelné množství zplodin a odpadků, konzumní způsob života je oslavován a střídmy je pro smích... Máme zkrátka pořád mnoho důvodů být v opozici, mít své vlastní ideály a hájit je proti těm, které jsou nám tvrdě vnučovány.

Ptala jsem se svého staršího bratra, co si ze srpna 1968 pamatuje. Bylo mu tehdy deset let, zatímco mně sedm. Odpověděl mi recitací slov z básně Viktora Dyky "Země mluví", která v té době zaznívala na ulicích z tlampačů a na celý život se mu vryla do paměti. Jsou to verše ze sbírky "Okno" z roku 1921, platila v době svého vzniku a v poněkud jiném smyslu i v roce 1968. Platí i dnes. Zničíme-li si životní prostředí a mezilidské vztahy, naše matka Země nezahyne - má dost síly na to, aby si svou přírodu znovu obnovila. Ale bylo by to už bez nás.

Připomeňme si tedy Dykova slova i teď a berme je vážně.

... Chystala jsem ti úděl, děcko.

Úděl jsem tobě chystala.

Chraň si mne. Haj si mne. V moci tvé všecko:

aby ztroskotala loď, anebo přistála.

Nezahynu, věčna jsem,

ale žít budu s trapným úžasem:

většina potíží se připisovala tomu, co bylo pokaženo před nástupem budování komunismu. Po pádu totalitního režimu se pro změnu začalo skoro všechno dávat za vinu tomu, jak byla naše země poškozena jím. To je běžné, takto uvažovat, ale k nápravě je lépe se soustředit spíše na naše vlastní činy a na to, co nepatřičného se děje v naší době - ať už za našeho tichého souhlasu, nebo přes náš odpor.

Jak se můžeme dozvědět od lidí cestujících po světě nebo od cizinců, v cizích zemích (i v těch, které neprošly dobou komunistické nadvlády), stejně jako v té naší je i dnes ohroženo naše bezpečí i naše společné životní prostředí. Pro peníze se ve velkém ničí kvalitní zeleň a půda a odpůrci jsou tvrdě postihováni (viz např. [zde](#)), nadnárodní korporace brání soběstačnosti regionálních celků, malí výrobci s šetrnějším způsobem hospodaření jsou utlačováni těmi velkými, zboží je nesmyslně převáženo

-ah-

kerak jsi zapomněl dědičný na díl?

Kterak jsi váhal a kerak jsi zradil?

Jak možno kletý čin provést vědomky?

Sebe jsi zradit moh. Ale své potomky?

Dokavád dýchal jsi, proč ses vzdal?

Čeho ses bál?

Hanička a Rozmarýnek - knížka pro rodiny s dětmi

Byla jednou jedna blondatá, okatá holčička, měla ráda pohádky, a tak jich pro ni její maminka Irena Kovářová spoustu vymyslela. Nakonec z toho byla celá ilustrovaná knížka o skřítkovi Rozmarýnkovi. Je tomu už více než dvacet let, malá Hanička mezitím vyrostla, ale protože v sousedství domu a přírodní zahrady rodiny Kovářových je dětí pořád plno, skřítek má o jejich společnost postaráno. Zvláště teď, kdy si u nás v Rudolfově několik mladých rodin vytvořilo přátelskou, tvořivou komunitu.

Máte-li chuť, sledujte nás pravidelně na našich webových stránkách (viz [zde](#)) nebo na [facebooku](#), kde budeme jednotlivé kapitoly z knížky o Rozmarýnkovi postupně v průběhu roku zveřejňovat. Začali jsme s tím na jaře a skončíme v prosinci. Každé druhé úterý přidáváme jednu novou pohádku. V průběhu celého roku můžete procházet se svými dětmi, vnučaty, synovci, neteřemi příběh malé Haničky a jejích kamarádů uprostřed přírodní zahrady. Děti se seznámí se skřítkem, který zahradu již dlouho obývá, zná mnohá její tajemství a postupně je bude s dětmi sdílet.

Naše pohádky můžete s dětmi dotvářet – ilustracemi, básničkami, vlastními vloženými příběhy, písněmi, vkládat fotografie z výletů do přírody nebo ze společného tvoření na vaší zahrádce, či si můžete tvořit herbář a mnoho dalšího. Vždy vám připravíme jeden volný list a jeden návod na tvoření, ale vašim nápadům se meze nekladou, naopak se moc těšíme, co vy s Rozmarýnkem sami prožijete. Kniha se tak stane i jedinečným příběhem vaší rodiny. Velice rádi se dozvíme o vašich dobrodružstvích, které jste s ní zažili.

A proto se 14. 12. 2018 od 17:00 uskuteční společné setkání s malými i velkými čtenáři Rozmarýnka, a to v centru rozvoje Měsícnice - tři dny poté, co od nás obdržíte poslední kapitolu Rozmarýnka. Následně proběhne losování o krásné ceny. Pokud ale byste se nám chtěli pochlubit už dříve, hned během tvoření, zasílejte nám fotografie z něj [sem](#). A také se na našem webu podívejte i na další nabídky - možná

vás zaujmou například ukázky z knihy Anastasia, jejímž autorem je Vladimír Merge, nebo si vyberete některou z chystaných akcí, atd. atd.

Děkujeme za váš zájem už předem z celého srdce. Přejeme vám mnoho krásných chvil strávených s naší knihou a těšíme se na společné zážitky.

Alena Kučerová

Jeřabina

K prostředku prázdnin patří rychle červenající jeřabiny, které nám připomínají, že léto je už za svým zenitem, ale i tak stále krásné a v plné síle. Tak, jako ony samy. A každý z těch stromů má vlastní osud, nám většinou neznámý a pro někoho snad i nezajímavý. Lidé s citem pro přírodu ale vědí, že jsme všichni na jedné lodi – a od toho se odvíjí i jejich vnímavost pro jednotlivé příběhy. O jednom takovém vznikla báseň pana Zbyška Rašky (1964), hudebníka, který vyučuje v Českých Budějovicích děti i dospělé hře na bicí nástroje. S jeho jménem se můžeme setkat například v almanachu jihočeské poezie „Prameny a soutoky“, který máme i ve fondu ŠK, nebo v jeho vlastních sbírkách z let 1993-2004. Z nich nejnovější se jmenuje „U vytopeného bubeníka“. Z veršů o jeřabině, které nám doporučila jedna z našich čtenářek, jsme pro vás vybrali několik úryvků, zatímco celý text si můžete přečíst [zde](#). **-ah-**

Jeřabina

(úryvky)

*z ničeho nic něco nikdy nezačíná
z toho nevyroste ani jeřabina
taky musí začít hezky od semínka
jako nemluvně co v noci tiše spinká*

...

*a teta tu malou svěží jeřabinku
zasadila sama a řekla mi: „synku
tahle jeřabina bude tady léta
živit bobulkami všechno co tu létá*

*všechny malé ptáčky co bobule zobou
co nás provázejí jakoukoli dobou ...“*

*a ta moje teta vážně pravdu měla
ať už se tu strhla sebevětší mela
ptáčkové vždy tiše počkali si až se
jeřabina zjara zaskví ve své kráse*

*a počkali v létě až se z květů stanou
bobulky co v srpnu rudým ohněm vzplanou
a čekali ještě až dozrají zcela
aby síla z nich jim v zimě vydržela*

...

*všechno ale končí nic netrvá věčně
a tak uschly větve této kdysi slečně
této jeřabině co tu s námi žila*

....

*bude mi tu chybět jak tam za plotem
byla propojená s naším životem ...*

*vím že něco končí něco začíná
vyroste tu časem jiná rostlina*

*jenže v mojí mysli bude kvést a zrát
tahle jeřabina ...*

co jsem ji měl rád

Zbyšek Raška

Foto -ah-

Listovka

Koloběžka - zkušenosti po roce a čtvrt

Obvykle si nepamatuji, o čem se mi v noci zdálo, ale tentokrát (29. 6.) se mi po probuzení vybavil pocit z veselé jízdy na koloběžce. Na tom by nebylo v mém případě nic divného, protože tahle milá "dětská hračka" je hned po kole mým nejmilejším dopravním prostředkem (viz také můj článek, kde ji doporučuji i generaci v mém nebo dokonce ještě starším věku - v [č. 7/2017](#)). Zajímavé je, že jindy se mi o tom nezdá, nebo aspoň nevím, zato teď ano - když pracně datluji písmenka do počítače levou rukou, zatímco pravačka je na nuceném odpočinku v dlaze a čeká, jak jí to dopadne se zlomeninou zápěstí.

Je tedy ze mě už pátý den levák (na to jsem si zvykla kupodivu dost dobře a rychle, doma i venku) a pěšák (to je horší). Z mého snu je to dobře vidět, jak se mi po pořádném razantním pohybu stýská. Pomalu chodím taky ráda, ne že ne, ale v přírodě, zatímco cesty městem pokládám spíš jen za nutné zlo. A právě koloběžka se mi po roce a čtvrt častého používání jeví v tomhle směru jako úplně ideální vynález. Má-li dobré brzdy, jezdíte-li pozorně a vyhýbáte se ohleduplně chodcům, propletete se s ní i tam, kam byste si s jízdním kolem zajet nedovolili, přitom na

Foto -ah-

cyklostezce máte zelenou zrovna tak. Nehodí se sice brát si těžký batoh, ale to hlavní uvezete i v malém a na nákup si zkrátka zaskočíte někde blízko domu. A pokud jde o cesty do kopce, není to tak zlé, jak by se zdálo. Jste v tu chvíli za cyklisty hodně pozadu, to ano, ale pořád ještě vpředu před pěšími. Nebo zkrátka sem tam kousek svoje vozítko vedete. Dělavám to tak klidně i s kolem, které je ale těžší a navíc příliš velké na časté sesedání - cyklistovi se do toho prostě tak nějak nechce, aby slezl před obrubníkem nebo při únavě nebo když má dokonce překonávat schody a jiné nástrahy. Zato na koloběžce jste opravdu jak ta chytrá horákyň z pohádky, napůl chodci a napůl jezdci, střídáte to ve vteřině. Delší cesty jsou také příjemné - sama jsem to zatím zkusila jen na pár kilometrů, ale říkají to všichni, s kým jsem o tom mluvila.

Od doby, kdy strakonické Íčko zavedlo půjčování pro turisty i pro místní a dá se snadno využít možnost koloběžku si jen tak ze zvědavosti vyzkoušet (podrobnosti viz [zde](#)), určitě hodně spřízněných duší přibýlo. A doufám, že já se svou sádrou nepůsobím dojmem, že na vině je právě tenhle sport. Kdepak - v tom jsou moje vozítka úplně nevinně.

Všem vám přeju hezké letní zážitky a plno pohybu venku, a kdybyste se rozhodli vyzkoušet právě tu ze všech stran vychvalovanou koloběžku, rozhodně se přimlouvám. Mám jen jedno "varování", zato důrazné: je to opravdu těžce, těžce návyková záležitost!!! -ah-

„Zázračný“ rýmovník těší duši i tělo

Dobrý den, jmenuji se Jiří. Mám rád přírodu, lidi a smysluplnou práci. Řekl bych, obyčejný chlap se štěstím na neobyčejné povolání, kde mohu skloubit vše, co mám rád. Pracuji totiž jako pečovatel v Centru sociální pomoci Vodňany, kde nám není jedno, v jakém prostředí prožíváme své dny.

Uvedu zrnka z mnoha příkladů péče o zeleň, které je v domově pro seniory i kolem něj nemalé množství. Nezahřálo by vás u srdce, vidět seniorku zalévat starostlivě květinu na chodbě? Popřípadě seniory, kteří za vámi přijdou, že existuje nějaký rýmovník a zrovna ten by se jim na tu věčnou rýmu moc hodil. Každá aktivita a možnost seniorů dělat něco smysluplného rukama je vítána.

A dostáváme se k jednomu slunnému červnovému odpoledni, kdy jsme si s pány sedli u nás v domově pro seniory venku do altánku, kde to hýří zelení a žhne barvami květin, a pustili jsme se s chutí do práce, sázení tolik žádaného rýmovníku. Nebudu lhát, hrabat se v hlíně, jak zamlada, je úplně nadchlo. Neodolatelná vůně rýmovníku se vinula celým dvorem. Voněl jako celá bylinková zahrada a pánové se radovali, že se mohou vlastníma rukama dotýkat země a sázet vlastní bylinku. Nahlas přemýšleli, jakou jim bude dělat radost u nich na pokojí. A pro tyto neopakovatelné dny je opravdu snadné mít rád svoji práci.

Přeji hezké letní dny, pečovatel CSP Vodňany **Jiří Pechart**.

Foto archiv CSP Vodňany

Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi

- Bolševník rostl původně v zahradách a zdálo se, že je všechno v pořádku. Semena tu neměla dobré podmínky, nevzcházela a nešířila se. Vlivem znečištění se ale složení půdy mění, rostlina se najednou "rozjela" a velmi obtížně se musí likvidovat, aby nevytlačovala původní druhy. Navíc škodí i nám, může nás potřísnit tekutinou, která nám po osvětlení slunečními pa-

Vztyčené šišky jedle, zde u cizokrajného druhu pěstovaného pro okrasu, foto -ah-

prsky spálí kůži. A také zabírá místo, kde bychom mohli něco pěstovat nebo se třeba procházet. S šířením semen to zkrátka není jen tak. Příroda to má zařízené dobře, ale naše přehnaná potřeba pořád někde jezdit a převážet zboží to vše komplikuje. Semena se zavlečou tam, kde rostlina nemá domácího nepřitele, je pak ve výhodě proti ostatním a můžeme za to my. Proto také my musíme situaci řešit a dokonce i na bezúdržbových územích v národních parcích proti invazním rostlinám zasahovat.

- S mravenci úspěšně spolupracuje například sněženka, plicník, černýš, vlaštovičnick, violka nebo dymnivka. V zajímavé knížce N. Osipova "Bez jízdenky kolem světa" se to vysvětluje tak, že na semenech jsou šťavnaté výrůstky bohaté na chutný a výživný olej. Mravenci si je proto zanášejí do svých příbytků do zásoby, a když výrůstky snědí, zbylá semena "vyhodí" jako odpadky. Proto se některé rostlinné druhy často vyskytují kolem mravenišť.

- "... Jen veverky, ty čiperky, samý smích,
dívaly se, skrývaly se ve větvích.
Co to spadlo, co to bouchlo věděly,
z jedle vršku dolů šišku shodily."

Shodit šišku z jedle, to by šlo dost špatně, protože na to není zařízena - roste ve vztyčené poloze, drží na větvi i v době dozrání semen a postupně se rozpadá. V říkance se to ale takhle dobře rýmuje a naše prababičky se ji kdysi dávno, ještě dřív než před sto lety, učily ve škole. Dnes už ji skoro nikdo nezná, a proto si ji detektiv Ledňáček vybral k připomenutí. Některé slovo možná není úplně přesně použito, a pokud někdo z vás o tom něco ví, napište nám. **-ah-**

Foto Jiří Wagner

Zdraví a strava

Jíst slušně

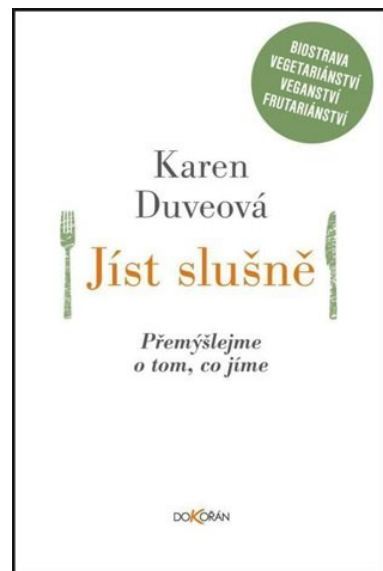
Na téma etického stravování už toho bylo sepsáno poměrně dost. V čem je však kniha německé novinářky Karen Duveové jiná? Autorka není zanícenou propagátorkou určitého směru ani názoru, tento materiál se rozhodla "novinářsky" prozkoumat na vlastní kůži a nabídnout pohled jak zvenčí, tak i na základě osobní zkušenosti, kterou zaznamenala. Publikace tak trochu připomíná nedávno probíraného Muže, který se zřekl peněz a přežil (Kompost č. 5/2018). Samotné časově ohraničené experimenty s biostravou, vegetariánstvím, veganstvím a frutariánstvím jsou pouze nosným rámcem, text je povětšinou směsicí faktografické rešerše a osobních poznatků a zážitků z onoho zkušebního období. Čím by mohl být text stravitelný pro širší publikum, i když obsahuje závažná fakta? Je to určitá naivita a neohrabanost a také otevřenost při řešení konkrétních maličkostí toho kterého výživového (životního) stylu. Popis vypořádávání se s nástrahami jejich "omezení" je na mnoha místech vyveden až k vtipné absurdnosti. Zároveň však nabízí cenný pohled zvenčí na to, jak mohou být tyto styly vnímány širokou veřejností, s jakými se autorka potýkala nepříjemnostmi a co ji naopak příjemně překvapilo. Z komentářů jednotlivých fází pokusu je možné velmi dobře odezírat i změnu ve vnitřních postojích. I když chtěla být od začátku pouze nestrannou pozorovatelkou, závažnost faktů ji nakonec přinutila být v mnoha ohledech možná více "radikální", než sama očekávala.

Knihla nabízí různé pohledy na diskuze s okolím (zajímavé jsou rozpravy s autorčiným příbuzným - německým ministrem zemědělství) a je prokládána komentáři k probíhajícím viditelným projevům globální změny klimatu. Důkazem, že autorka pojala svou sondu opravdu důkladně, je třeba účast na přímé záchraně několika zubožených slepic z velkochovu. Seriózně reflektované frutariánství jako pomyslný poslední stupeň na cestě k zodpovědnému stravování možná ubírá celkovému dojmu z knihy na vážnosti - vyznívá spíše tragikomicky - a to ne samotným zařazením, jako spíše vzorkem populace, ke kterému se autorka dostala.

V závěru knihy je pak nastíněno dlouho očekávané rozuzlení. Je z něj patrné, že experiment padl na úrodnou půdu a autorka byla nucena na základě faktů i posbíraných zkušeností přehodnotit svůj dosavadní spotřebitelský život. Kdo by však čekal příklon k jednomu z uvedených směrů, bude zklamán. Pokud bychom měli popsanou výslednici nějak pojmenovat, jednalo by se asi o "skoroveganství" nebo veganství "s výjimkami". Než o racionální volbu se spíše jedná o snahu zachovat si alespoň z malé části své dosavadní návyky, což sama autorka nezpochybňuje. Osobně si myslím, že takový model může být schůdný a atraktivní pro všechny, kteří o svém etickém přístupu ke stravování alespoň trochu přemýšlejí a přáli by si alespoň do začátku načrtnout určitý směr své změny.

Kromě pozitivně vyznívajících závěru je kniha také zásobárnou kvalitních osobních postřehů k našemu celkovému vztahu ke zvířatům a přístupu k našemu jídelníčku. Nabízím ochutnávku těch, které jsem si při čtení založil:

"Fámy o tom, že veganský způsob výživy může člověka ohrozit na zdraví, protože tělu neposkytuje rozhodující proteiny, vitaminy a železo, se drží tak tvrdošíjně při životě, protože si většina lidí tajně přeje, aby se potvrdila nemožnost veganské výživy v praxi. Jen proboha nepřiznat, že po celou dobu

máme možnost volby mezi krutostí a ekologickou zkázu na jedné straně a rozhodnutím nejíst maso, mléčné výrobky a vajíčka na straně druhé."

"Jak je vůbec možné, že tolik ve své podstatě milých a inteligentních mužů není ochotno myslet v souvislostech, jakmile se jedná o jejich konzumaci masa? Proč lidé, kteří jinak svět okolo sebe hodnotí kriticky a diferencovaně, považují za správné napodobovat své rodiče bez rozmyslu zrovna v tak životně důležité věci, jako je stravování a výživa? Mnozí jsou ještě na to, že jedí maso, doslova pyšní. Jako by se bezděčně nakupování a bezohledný konzum řadily k nějakým mimořádným lidským výkonům."

"U každého zvířete plní bolest varovnou funkci důležitou pro přežití, aby se vyvarovalo poškození tkání. To samé platí i pro člověka... Pokud tedy může být necitlivost vůči bolesti naprosto fatální pro člověka, jak katastrofální následky musí mít tato nemohoucnost pro rybu. Zvíře, které necítí bolest, nemá ve volné přírodě žádnou šanci na přežití." -jj-

Mrkvový dort

Málo věcí vám udělá takovou radost, jako když vám jedna z účastnic kurzů zdravého vaření přinese na závěrečnou grilovačku k narozeninám veganský dort. Jelikož to byl nejen pro chuťové pohárky nezapomenutelný zážitek, vyžádal jsem od autorky pro vás recept. Tu jest...

Ingredience (hrnek = asi 160 ml):

Těsto: banán, hrnek pomerančového džusu (může být i jiný), 1/2 hrnku třtinového cukru, 2 hrnky polohrubé mouky, rovná lžička jedlé sody, rovná lžička prášku do pečiva, 1/4 lžičky soli, lžíce skořice, 1 a 1/4 hrnku oleje, 3 hrnky nahrubo nastrohané mrkve, hrnek nasekaných vlašských ořechů

Krém: tofu natural, 100 g rostlinného tuku Alsan, citronová kůra a šťáva, javorový sirup

Postup přípravy: Rozmixujeme banán s džusem, smícháme s ostatními ingrediencemi do těsta. Korpus pečeme ve 22 cm formě na 190 °C, zkusíme špejlí. Na krém umixujeme tofu s tukem, sirupem, citronovou šťávou a kůrou. Dle potřeby zředíme rostlinným mlékem a umixujeme na požadovanou hustotu krému. Upečený korpus rozřízneme a naplníme krémem. Boky a vršek namažeme kokosovou šlehačkou, ozdobíme malinami nebo jiným ovocem a sezamovými střepey (100 g krupicového cukru necháme na pánvi bez míchání roztavit na zlatý karamel a přisypeme 2 polévkové lžíce nasucho opražených sezamových semínek. Směs vylijeme na pečicí papír a rychle rozetřeme co nejvíc dotenka. Až karamel ztuhne, rozlámeme ho na střepey).

Foto -jj-

Helena Nová

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Alena Kučerová, Jiří Wagner, Simona Šafarčíková, Eva Legátová, Jiří Pechart, Helena Nová

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2018

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE